ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρσακείῳ κλπ.

ΕΝ ΤΗΙ ΗΜΕΔΑΠΗΙ
Συνδρομὴ ἐτησία προπληρωτέα
δραχ. 6
Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦντας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ
Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΕΝ ΤΗΙ ΑΛΛΟΔΑΠΗΙ
Συνδρομὴ ἐτησία προπληρωτέα
φρ. χρ. 7
Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης ἐπιστολῆς εἰς μονόγροσσα γραμματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.)

Ἀριθ. 3 **Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουνίου 1893.** **Ἔτος Β'.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ψυχολογικὰ μαθήματα.—Ὑπόδειγμα διδασκαλείας ἑνὸς ἱεροῦ μαθήματος. — Περὶ διοργανισμοῦ τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.—Ἐξηγήσεις ἐπὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν σχολείων.—Σύμμικτα.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

—

Ὡς οἱ Στωϊκοὶ ἐκήρυττον ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ζῇ ὁμολογουμένως τῇ φύσει, οὕτω καὶ οἱ παιδαγωγικοὶ κηρύττουν ἀπὸ τοῦ Κομενίου μέχρι τοῦ Herbart ὅτι οἱ παῖδες πρέπει νὰ ἀνατρέφωνται ὁμολογουμένως τῇ φύσει, ὅτι οὐδεμία ἀνατροφὴ ἐπιτυγχάνει, ἥτις ἐργάζεται παρὰ φύσιν, ἥτις δὲν συμμορφοῦται πρὸς τοὺς ψυχολογικοὺς νόμους τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀναγκαιότατα καὶ ἀπαραίτητα μαθήματα παντὸς διδασκάλου εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, νὰ γνωρίζῃ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς σχηματίζονται τὰ ποικίλα τοῦ ψυχικοῦ βίου φαινόμενα καὶ τοὺς νόμους, οἵτινες διέπουσι τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἵνα κανονίζῃ πρὸς πάντα ταῦτα τὴν ἑαυτοῦ διαγωγὴν πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἄνευ γνώσεως βαθείας τοῦ ψυχικοῦ μηχανισμοῦ ὁ διδάσκαλος εἶναι τυφλὸς ἐν τῷ ἔργῳ του, ὡς εἶναι τυφλὸς ὁ χειρουργὸς ἄνευ ἀνατομικῆς, ὁ ναυτιλλόμενος ἄνευ πυξίδος, ὁ γεφυροποιὸς ἄνευ μηχανικῆς. Ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν τὰ πάντα ἐπεχείρουν οἱ ἄνθρωποι ἐφόδια ἔχοντες ἐμπειρικούς τινας κανόνας. Ἀλλὰ μήπως καὶ σήμερον δὲν ὑπάρχουσιν ἐργασίαι παρ' ἡμῖν βαίνουσαι κατὰ παράδοσιν ἐν τῷ σκότει, ἐν' ᾧ πρὸ πολλοῦ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης κατηύγασε τὰς τρίβους αὐτῶν, ἐτελειοποίησε τὰ ὄργανα τῆς παραγωγῆς καὶ προεβίβασε τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ ἐπολλαπλασίασε καὶ κατέστησε εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργετικὰ τὰ προϊόντα αὐτῶν! Μία τοιαύτη ἐμπειρικῶς ἀσκουμένη τέχνη εἶναι παρ' ἡμῖν καὶ ἡ διδασκαλική. Καὶ θαυμάζουν πῶς τὰ προϊόντα τῶν ἡμετέρων σχολείων γίνονται ὑπὸ τοιούτους ὅρους κακόχυμα καὶ φαρμακερά, ἐν ᾧ εἶναι φυσικώτατα ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργουσῶν ἐν αὐτοῖς αἰτιῶν, αἵτινες μόναι εἶναι ἄξιαι θαυμασμοῦ πῶς δὲν μεταβάλλονται, ἀφ' οὗ παράγουν τοιαῦτα ἀποτελέσματα. Ἡ ἀρχὴ πρέπει νὰ γίνῃ ἐκ τῶν δημοτικῶν σχολείων. Πᾶσα πρᾶξις γινομένη ἐν αὐτοῖς πρέπει νὰ φωτίζηται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Οἱ δημοδιδάσκαλοι πρέπει νὰ γίνωσι τοῦ ἔργου των ἐπιστήμονες, ἂν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τοῦτο καρποφοροῦν. Πρώτη δὲ θεμελιώδης γνῶσις εἶναι ἡ σπουδὴ τῶν ψυχικῶν φαινομένων. Πρὸς τοιαύτην σπουδὴν θέλοντες νὰ παρακινήσωμεν τοὺς διδασκάλους ἐκθέτομεν ἐνταῦθα τὰ χρησιμώτατα εἰς τὴν παιδαγωγικὴν κεφάλαια ἐκ τῆς ψυχολογίας.

1. Τὰ ὄργανα τῶν πρώτων ἐννοιῶν.

Τὰς πρώτας εἰδήσεις τί συμβαίνει ἔξω εἰς τὸν κόσμον λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν αἰσθητηρίων του. Ἂν ὁμιλοῦν ἄνθρωποι, ἂν φωνάζουν ζῷα, ἂν φυσᾷ ἄνεμος κτλ. ἀναγγέλλουσιν εἰς αὐτὸν τὰ ὦτά του, ἂν ὑπάρχῃ φῶς ἢ σκότος, ἂν ἡ ὄψις τῆς μητρὸς εἶναι φαιδρὰ ἢ σκυθρωπή, ἂν τὰ ἀντικείμενα, ἃ εἶναι πέριξ αὐτοῦ εἶναι πλησίον ἢ μακράν, μεγάλα ἢ μικρὰ ἀναγγέλλουσιν εἰς αὐτὸν οἱ ὀφθαλμοί του [1]· ἂν τὰ πράγματα, ἃ φέρει εἰς τὸ στόμα του εἶναι πικρὰ ἢ γλυκέα, ἁλμυρὰ ἢ ὀξινὰ ἢ στυφὰ ἀναγγέλλει εἰς αὐτὸν τὸ στόμα του. Ἂν τὰ πράγματα εἶνα εὐώδη ἢ δυσώδη, μανθάνει διὰ τῆς ῥινός του, ἂν εἶναι μαλακὰ ἢ σκληρά, ἂν εἶναι θερμὰ ἢ ψυχρά, ἂν εἶναι ἀλγεινὰ ἢ μὴ μανθάνει διὰ τῶν χειρῶν του, διὰ τοῦ σώματός του. Ὥστε οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὰ αἰσθητήριά του, τὰ ὦτα του, οἱ

1) Κυρίως διὰ τῆς ὄψεως ἀντιλαμβανόμεθα τῶν χρωμάτων, πάντα δὲ τὰ ἄλλα γίνονται τῇ συνδρομῇ τῆς κρίσεως.

ὀφθαλμοί του, αἱ χεῖρές του, τὸ στόμα του, ἡ ῥίς του, τὸ σῶμά του. Ἄνευ τῶν αἰσθητηρίων τούτων ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνεπίδεκτος μορφώσεως, στερούμενος δὲ ἑνός, μάλιστα δὲ τῆς ὄψεως ἢ τῆς ἀκοῆς ἢ καὶ ἀμφοτέρων στερεῖται τῶν σπουδαιοτάτων μέσων τῆς ἀναπτύξεώς του. Ὁ ἄνθρωπος ἠξεύρει περὶ τοῦ κόσμου ὅτι λέγουσιν εἰς αὐτὸν τὰ αἰσθητήριά του καὶ τὸν κόσμον θεωρεῖ τοιοῦτον, οἷον λέγουσιν πρὸς αὐτὸν τὰ αἰσθητήριά του. Εἶναι δὲ τὰ αἰσθητήρια πέντε, ἀλλὰ πάντων τούτων σπουδαιότατον εἶναι ἡ ὄψις.

Αἱ πληροφορίαι αὐτῆς εἶναι μᾶλλον καθαραὶ καὶ ὡρισμέναι. Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ ὡς διὰ τὸ δραστήριον αὐτῆς, διότι ὁ ὀφθαλμὸς δὲν εὐχαριστεῖται νὰ βλέπῃ, ὅσα προσπίπτουσιν εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἀναζητεῖ τὰ ἀντικείμενα καὶ βλέπει ὅσα θέλει καὶ ὅσον θέλει, καθίσταται ἡ ὄψις τὸ αἰσθητήριον τῆς γνώσεως, καὶ ἀποτελεῖ τὸν κορμὸν πασῶν τῶν γενικῶν ἡμῶν ἰδεῶν, δι' ὧν παριστῶμεν τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον. Ἐξωτερικὸς κόσμος καὶ ὁρατὸς κατέστη σχεδὸν ταὐτόσημος Ἐν ᾧ τὴν θερμότητα μόνον τὸ σῶμα ἡμῶν δύναται νὰ ἀντιληφθῇ, ἡμεῖς δι' ἰδίου ὀργάνου τοῦ θερμομέτρου ζητοῦμεν νὰ πληροφορήσῃ ἡμᾶς ἀκριβέστερον περὶ τούτου ἡ ὄψις· ἐν ᾧ τὸ βάρος αἰσθανόμεθα διὰ τῶν μυϊκῶν αἰσθήσεων, δὲν ἔχομεν εἰς αὐτὰς ἐμπιστοσύνην καὶ ζητοῦμεν περὶ τούτου πληροφορίας ἀκριβεῖς ἀπὸ τὴν ὄψιν ζυγίζοντες. Ἡ ὄψις εἶναι ἡ μᾶλλον καταληπτὴ γλῶσσαν, εἰς ἣν τείνομεν νὰ μεταφράσωμεν πᾶν ὅ,τι προσπίπτει εἰς τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ἵνα ἐννοήσωμεν οὕτω καλλίτερον. Αἱ θετικαὶ ἐπιστῆμαι ἅπασαι στηρίζονται ἐπὶ τοῦ αἰσθητηρίου τούτου, οὗ τὸ κράτος ἔγινε μέγα, ὅσον οὐδενὸς ἄλλου αἰσθητηρίου διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ τηλεσκοπίου καὶ μικροσκοπίου. Πᾶν ἀόρατον φαίνεται ἡμῖν μυστηριῶδες, ξένον. Σκότος εἶναι μᾶλλον ἀνυπόφορον ἢ ἄκρα ἡσυχία. Εἰς τὸν ὀφθαλμὸν δὲ χρεωστοῦμεν καὶ τὰς πλείστας περὶ τοῦ καλοῦ ἰδέας.

Τοιαύτης σπουδαιότητος καὶ τηλικαύτης ὄντος τοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ γίνῃ αὐτοῦ χρῆσις καὶ ἐν τῇ ἀνατροφῇ. Ἡ πρώτη διδασκαλία σύμπασα πρέπει νὰ εἶναι ὁρατή, ἐποπτική, ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν πλῆθος ὀργάνων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπινοηθέντων καὶ χρησιμοποιουμένων ἐν τοῖς σχολείοις, διὰ τοῦτο ἀπαιτοῦσι παρὰ τοῦ διδασκάλου γνῶσιν τῆς ἰχνογραφίας, ἵνα διευκολύνεται εἰς τὴν παράστασιν καὶ δι' ὁρατῶν σημείων τῶν ἐννοιῶν του.

Μετὰ τὴν ὄψιν εὐγενὲς αἰσθητήριον καὶ ὑπηρετικὸν εἰς τὸν πνευματικὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀκοή. Εἶναι δὲ αὕτη αἰσθητήριον παθητικὸν δεχόμενον ἑκὸν ἄκον οἱουδήποτε ἔξωθεν παραγομένους ἤχους. Ἐπιδρᾷ ὅμως εἰς τὴν ψυχὴν βαθύτερον ἢ ὁ ὀφθαλμός. Ἡ ὄψις μάχης ἐζωγραφισμένης δὲν ποιεῖ ἡμῖν τοσαύτην αἴσθησιν, ὅσην ἡ ἀκοὴ τῶν κρότων τῶν πυροβόλων, αἱ οἰμωγαὶ τρωθέντος λυποῦσιν ἡμᾶς περισσότερον ἢ ἡ θέα τῆς πληγῆς, ἡ φωνὴ διαθέτει ἡμᾶς μᾶλλον ἢ τὸ πρόσωπον. Ἐντυπώσεις τῆς ἀκοῆς παράττουσιν ἡμᾶς μᾶλλον τῆς ὄψεως. Πολλοὶ ἦχοι εἶναι ἐπαχθέστεροι ἢ πλῆθος χρωμάτων. Ὁ Σχοπεγχάυερος ἐδόξαζεν ὅτι ὅσῳ ὀξυτέρα καὶ εὐπαθεστέρα ἡ ἀκοή, τοσούτῳ καὶ λεπτοτέρα ἡ πνευματικὴ ὀργάνωσις τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν ἀκοὴν δὲ ὀφείλομεν τὴν ἔννοιαν τοῦ χρόνου. Πᾶν ὅπερ δὲν γίνεται ἀκουστὸν συγχρόνως, ἀλλὰ κατὰ διοδοχὴν κατατάσσεται εἰς τὴν χρονικὴν γραμμήν. Ὡσαύτως ὀφείλομεν εἰς τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν μουσικήν, ἥτις ἰσχυρῶς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιδρῶσα ἐθεωρήθη ἀνέκαθεν ὡς κυριώτατον παιδαγωγικὸν μέσον. Σπουδαῖον δ' ἀποβαίνει τὸ αἰσθητήριον τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ἀμέσου αὐτοῦ σχέσεως πρὸς τὴν γλῶσσαν, τὴν ἀκένωτον ταύτης πηγὴν τῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ὄσφρησις ἥκιστα μὲν συμβάλλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν βίου ἀμυδροτάτας παρέχουσα περὶ τῶν πραγμάτων πληροφορίας, καθίσταται ὅμως εἰς τὸν σωματικὸν ἡμῶν βίον χρήσιμος, καθ' ὅσον συνδέεται μὲ ζωϊκὰ αἰσθήματα, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ μὲ ὀρέξεις καὶ πάθη. Ἡ ὀσμὴ τῆς τροφῆς εἶναι τῷ μὲν πεινῶντι ἡδεῖα, τῷ δὲ κεκορημένῳ ἀηδής. Κειμένη δὲ κατὰ τὴν εἴσοδον πρὸς τὸ ὄργανον τῆς ἀναπνοῆς εἶναι ὁ ἄγρυπνος αὐτῆς φύλαξ· διότι πᾶν ὅτι ὄζει κακῶς εἶναι βλαβερὸν τῇ βλέννῃ τοῦ ἀναπνευστικοῦ ὀργάνου καὶ παντὶ τῷ σώματι. Ἡ ὄσφρησις ἀποτελεῖ οἱονεὶ τὸ κριτήριον τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἐν ᾧ ἐλέγχονται αἱ βλαβεραὶ τούτων ἢ ὠφέλιμοι ἐνέργειαι.

Ὡσαύτως καὶ τὸ αἰσθητήριον τῆς γεύσεως, δι' οὗ διακρίνομεν τὴν γεῦσιν τοῦ πικροῦ, τοῦ γλυκέος, τοῦ ἁλμυροῦ, τοῦ ὀξινοῦ, τοῦ δριμέος, τοῦ αὐστηροῦ, τοῦ στυφοῦ, τοῦ οἰνώδους, τοῦ λιπαροῦ, ἥκιστα συμβάλλεται εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνάπτυξιν, καθίσταται δὲ χρήσιμον μόνον εἰς τὸ πλαστικὸν μέρος τοῦ ζωϊκοῦ βίου διὰ τῆς διαγνωστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως περὶ τῆς ὑγιεινότητος τῶν σιτίων καὶ ποτῶν.

Ἡ δὲ ἁφή, δι' ἧς ἀντιλαμβανόμεθα τῶν αἰσθήσεων τοῦ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ, τοῦ ῥευστοῦ καὶ στερεοῦ, τοῦ λείου καὶ τραχέος, τοῦ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, τὰ βαρέος καὶ ἐλαφροῦ, τοῦ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ἐπειδὴ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὄψεως ἐν πολλοῖς, ἔχει ἐνέργειαν περιωρισμένην καὶ χρησιμεύει εἰς ὁδηγίαν καὶ διόρθωσιν αὐτῆς. Πόσην δὲ ἀνάπτυξιν δύναται τὸ αἰσθητήριον τοῦτο νὰ λάβῃ φαίνεται ἐκ τῶν τυφλῶν, οἵτινες διὰ τῶν χειρῶν ἀναπληροῦσι τοὺς ὀφθαλμούς.

Διὰ τῶν πέντε τούτων αἰσθητηρίων διαβιβάζονται εἰς τὴν ψυχὴν αἱ πρῶται περὶ τοῦ κόσμου πληροφορίαι, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς τὸ ὑλικόν, ἐξ οὗ σχηματίζεται ὁ θαυμάσιος καὶ πολυποίκιλος ἡμῶν πνευματικὸς κόσμος. Πῶς δὲ τοῦτο γίνεται, θὰ ἐκθέσωμεν ἐν τοῖς ἑπομένοις.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΕΝΟΣ ΙΕΡΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τοῦ δημ. σχολείου

ΣΗΜ. Ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀπεδείξαμεν ὁποῖον σκοπὸν ἐπιδιώκουσι τὰ ἱερὰ μαθήματα ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ. Ἀλλ' ὅπως κατορθωθῇ τοῦτο πρέπει ἡ διδασκαλία νὰ εἶναι ζῶσα φωτίζουσα ἅμα καὶ θερμαίνουσα τοὺς μαθητάς. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρόκειται ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου νὰ γεννήσῃ ζωὴν, πρέπει ὡς ζῶν νὰ μεταδοθῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο ἡ τέχνη τῆς διηγήσεως ἐν τοῖς ἱεροῖς μαθήμασιν παρὰ τοῦ διδασκάλου εἶναι ὁ πρώτιστος ὅρος εὐδοκιμήσεως τῆς διδασκαλίας. Πᾶν μάθημα ἱερὸν θεωρῶ ὡς μικρόν τι δράμα, ὅπερ εἶναι προωρισμένον διὰ τῶν περιπετειῶν του καταλλήλως ἀπεικονιζομένων παρὰ τοῦ διδασκάλου, νὰ συγκινήσῃ τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν καὶ νὰ προδιαθέσῃ αὐτὰς εἰς παραδοχὴν τῶν ἱερῶν ἀληθειῶν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ. Διὰ τοῦτο τὴν τέχνην τῆς διηγήσεως θεωρῶ ὡς τὸ κάλλιστον συστατικὸν καλοῦ παιδαγωγοῦ. Ἀποκτᾶται δὲ ἡ τέχνη αὕτη οὐχὶ βεβαίως διὰ μιᾶς παραδειγματικῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ διὰ τῆς μελέτης καὶ ἀσκήσεως, καὶ ἀπαιτεῖ ὡς ἀναγκαῖον ὅρον τὴν κατανόησιν τοῦ μαθήματος, ὅπερ μέλλει ὁ διδάσκαλος νὰ μεταδώσῃ. Τὰ ἱερὰ μαθήματα εἶναι ὑψίστη φιλοσοφία, ἐν αὐτοῖς περιέχεται ψυχολογία, ἠθική, μεταφυσικὴ καὶ ἀπαιτοῦσι πνεῦμα πρὸς ἀντίληψιν φιλοσοφοῦν, οὐχὶ νυστάζον καὶ χασμώμενον. Διὰ τοῦτο οἱ διδάσκαλοι πρέπει νὰ προμηθευθῶσι χάριν τῆς διδασκαλίας τῶν ἱερῶν βιβλία ἑρμηνευτικὰ, βιβλία διδακτικὰ καὶ νὰ ἐγκύψωσιν εἰς τὴν μελέτην καὶ κατανόησιν τῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἵνα ἐν ἐπιγνώσει δυνηθῶσι νὰ μεταδώσωσιν αὐτὰς καὶ εἰς τοὺς μαθητάς των. Ὡς ἁπλοῦν παράδειγμα μεθοδικῆς διδασκαλίας θέτομεν κατωτέρω τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου, δι' ἧς ὑποδεικνύομεν εἰς τὸν διδάσκαλον πόσα ἔχει νὰ κάμῃ, ἵνα ῥιζοβολήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν πᾶσα νέα διδασκαλία.

Σκοπός. Σήμερον θὰ ἴδωμεν τί ἔπαθεν εἷς νέος, ὅστις ἀκολουθήσας τὸν κακὸν δρόμον κατήντησεν ἀπὸ ἀρχοντόπουλον νὰ βόσκῃ χοίρους.

Ἀνάλυσις τῆς πείρας τῶν μαθητῶν. Ὁ πατὴρ, ἡ μήτηρ κἀνὲν πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον δὲν ἀγαπῶσι περισσότερον ἀπὸ τὰ τέκνα των. Χάριν αὐτῶν ἀγωνίζονται ταλαιπωρούμενοι καὶ κακουχούμενοι, οὐ μόνον ὅπως τὰ τρέφουν καλὰ, τὰ ἐνδύουν, τὰ μάθουν γράμματα, ὥστε νὰ ζήσουν καὶ αὐτὰ κατόπιν ὡς ἔντιμοι ἄνθρωποι εἰς τὴν πολιτείαν, ἀλλ' ὅπως ἀποκτήσουν καὶ μίαν μικρὰν ἢ μεγάλην περιουσίαν, μίαν οἰκίαν, ἐν ἀμπέλι, ἐν χωράφι ἢ καὶ χρήματα, τὰ ὁποῖα ὅταν ἀποθάνουν, νὰ ἀφήσουν εἰς τὰ τέκνα των, ἵνα μὴ στενοχωρῶνται αὐτὰ καὶ τότε ἀκόμη, ὅτε αὐτοὶ οἱ καλοὶ γονεῖς εἴτε ὑπὸ τοῦ γήρατος εἴτε ὑπὸ νόσου ἀποθανόντες θὰ κεῖνται τεθαμμένοι εἰς τὴν γῆν καὶ ἐσκεπασμένοι μὲ τὴν ψυχρὰν τοῦ τάφου πλάκα. Διὰ τοῦτο τὰ καλὰ τέκνα προσπαθοῦν νὰ φαίνωνται ἄξια τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀγάπης τῶν γονέων των ὑπακούοντα εἰς τὰς συμβουλάς των, αἵτινες ἀποβλέπουν εἰς τὸ καλόν των, τιμῶντα καὶ σεβόμενα τοὺς γονεῖς των καὶ διὰ τοῦ καλῆς πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορᾶς καὶ διὰ τοῦ βίου των τοῦ τιμίου καὶ ἠθικοῦ, ἀλλὰ καὶ συντρέχοντες αὐτοὺς καὶ διὰ χρημάτων, ἐὰν οὗτοι στερῶνται. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς μεγίστους ἡμῶν ἐπὶ γῆς εὐεργέτας. Ἀλλ' οὕτω δὲν ἐφέρθη πρὸς τοὺς γονεῖς του εἷς νέος, ὅστις ἀκολουθήσας τὴν ὁδὸν τῆς κακίας κατήντησεν ἄθλιος καὶ ἐλεεινός. Περὶ αὐτοῦ θὰ σᾶς διηγηθῶ σήμερον τὸ πρᾶγμα πῶς συνέβη, καθὼς ἀναφέρει τὸ ἅγιον ἡμῶν Εὐαγγέλιον.

Διήγησις νέου μαθήματος. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου εὑρίσκεται ἐν ἐκτάσει καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς παιδαγωγικῆς τέχνης ἐκτεθειμένη ἐν τῇ ἐμῇ *Ἱστορίαι ἱεραὶ καὶ διδασκαλίαι ἐκ τῆς νέας Διαθήκης* σελ. 99—106, ὅπερ παρακαλεῖται νὰ διεξέλθῃ μετ' ἐπιστασίας ὁ ἀναγνώστης, καὶ ὅπερ εἶναι περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα.

Ἐπανάληψις διὰ συγκεντρωτικῶν ἐρωτήσεων.

1. Διὰ τί ἐγίνοντο χοροὶ καὶ τραγούδια εἰς τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου τὴν οἰκίαν ;

2. Πῶς ἐφέρθη ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός ;

3. Ἀφ' οὗ ἦτο ὁ υἱός του αὐτὸς ἀρχοντόπουλον πῶς κατήντησε νὰ φυλάττῃ χοίρους ;

4. Πῶς εὑρέθη ἔπειτα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός του ;

5. Ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ πατὴρ ὡς κακὸν ἄνθρωπον ;

Ἐπεξεργασία τοῦ μαθήματος πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν.

1. Ὁ πατὴρ τοῦ κακοῦ υἱοῦ εἶναι καλὸς πατὴρ φροντίζει περὶ καλῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων του, ἔχει περιουσίαν ἀποκτήσῃ, ἵνα ἀφήσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς υἱούς του μετὰ θάνατον. Πρὸς τὸν υἱόν του ἀποφασίσαντα νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν πατρικόν του οἶκον ἠδύνατο ὁ πατὴρ νὰ ἀρνηθῇ πᾶσαν συνδρομήν. Οὐδὲ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ παραχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν περουσίαν. Ἀλλ' ἡ πατρικὴ καρδία δὲν ὑπομένει οὐδὲ κατὰ φαντασίαν νὰ ἴδῃ στερούμενον τὸν υἱόν του καὶ ἀγογγύστως ὅτι μετὰ κόπων ἀπέκτησε καὶ μόχθων παρέχει εἰς τὸν υἱόν του νὰ νέμηται. Διὰ τοιαύτην πατρικὴν αὐταπάρνησιν συγκινεῖται καὶ ξένου καρδία.

2. Ἀλλ' ὁ κακὸς υἱὸς εἶναι ἀπομωραμμένος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ νοῦς του εἶναι εἰς τὸ κακόν. Δὲν ἠξεύρει πῶς ἀποκτῶνται τὰ χρήματα καὶ διὰ τοῦτο εὐκόλως ταῦτα δαπανᾷ (ἄσωτος). Δὲν σκέπτεται περὶ τοῦ μέλλοντός του, ζῇ ὡς τὰ κτήνη διὰ τὴν σήμερον μόνον (κουφόνους). Τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἀπερισκεψίαν καὶ κουφότητα ὑποτρέφουσι καὶ οἱ κακοὶ φίλοι του, οἵτινες τὸν ὠθοῦσιν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἁμαρτίαν. «Ὁ μὲν ἀληθὴς φίλος οὔτε μιμητής ἐστι πάντων οὔτε ἐπαινέτης πρόθυμος,

ἀλλὰ τῶν ἀρίστων μόνον» εἶπε σοφός τις ἀρχαῖος. Αὐτοὶ ἔπρεπε, ἐὰν ἦσαν καλοὶ ἄνθρωποι, νὰ τὸν συμβουλεύσωσι νὰ ζῇ διαφορετικά, νὰ πιάσῃ μίαν ἐργασίαν, νὰ τοῦ προείπουν ὅτι θὰ δαπανήσῃ τὰ χρήματά του καὶ ὅτι ἔπειτα θὰ δυστυχῇ. Οὕτω φέρονται οἱ καλοὶ φίλοι. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἦσαν καλοί, ἀλλὰ κακοὶ φίλοι.

3. Ὁ ἄσωτος υἱὸς δυστυχεῖ, περιφρονεῖται ἀπὸ τὸν κόσμον, θέλει διὰ τῆς ἐργασίας νὰ κερδίζῃ τὸν ἄρτον του, ἀλλ' οὐδεὶς τὸν λυπεῖται, οὐδεὶς ἐμπιστεύεται εἰς αὐτόν. Καὶ οὕτω συμβαίνει πάντοτε. Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ψεύστας, τοὺς ἀπατεῶνας, τοὺς κακούργους βδελύττονται, ἀποφεύγουν τὴν συναναστροφήν των καὶ διὰ τοῦτο οὗτοι δυστυχοῦσι.

4. Ὁ ἄσωτος υἱὸς φθάνει εἰς τοιαύτην δυστυχίαν, ὥστε ἀναγκάζεται διὰ νὰ τρώγῃ ὀλίγον ψωμὶ τὴν ἡμέραν νὰ βόσκῃ χοίρους. Ὁ θεὸς δίδει τὴν δυστυχίαν, ἵνα οἱ ἄνθρωποι σωφρονίζωνται, μετανοῶσι καὶ ἐπανέρχωνται εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ.

5. Εἰς τὴν χώραν τῶν κακῶν ἐπικρατεῖ γενικὴ δυστυχία. Οὐδὲ ψωμὶ ἔχουν νὰ φάγουν. Ὁ Θεὸς καταρᾶται τοὺς κακοὺς καὶ εὐλογεῖ τοὺς καλούς.

6. Ἡ δυστυχία ἡ μεγάλη σωφρονίζει τὸν ἄσωτον υἱόν. Τώρα καταλαμβάνει τὴν θέσιν του, ἐνθυμεῖται τὰ πρότερον ἀγαθά του, τὴν τιμήν του, τὴν εὐζωΐαν του. Δὲν ῥίπτει τὸ σφάλμα εἰς κανένα ἄλλον παρὰ μόνον εἰς τὸν ἑαυτόν του. Ἀναγνωρίζει ὅτι ἐλύπησε τὸν Θεὸν καὶ τὸν πατέρα του. Κλαίων ζητεῖ συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ κλαίων πηγαίνει νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα του. Ἤδη ὁ ἄσωτος υἱὸς διὰ τῆς μετανοίας ἐκαθαρίσθη, εἶναι ἄνθρωπος καλός. Ἀλλὰ τοῦτο ὁ κόσμος θὰ ἐννοήσῃ ὄχι ἀπὸ τοὺς λόγους του, ἀλλ' ἀπὸ τὰς πράξεις του ἀπὸ τὴν διαγωγήν του εἰς τὸν ἔπειτα βίον του. Ἡ ἀληθινὴ μετάνοια εἶναι, ὅταν δὲν πράττῃ τις τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἔπραξε. Βλέπομεν λοιπὸν εἰς τὸν υἱὸν τοῦτον ἐνταῦθα α) ἐπίγνωσιν τῆς ἁμαρτίας β) μετάνοιαν ἤτοι λύπην διὰ τοῦτο γ) καλὴν πρόθεσιν πρὸς διόρθωσιν δ) ταπεινοφροσύνην (δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ εἶμαι υἱός) ε) πίστιν πρὸς τὸ ἔλεος τοῦ πατρός, ἥτις τὴν καλὴν πρόθεσιν ἐνισχύει καὶ μεταβάλλει εἰς ἀπόφασιν ς) ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Αἱ ἓξ αὐταὶ βαθμίδες τῆς διορθώσεως ἔπρεπε νὰ γίνωσιν ὑπὸ τοῦ ἁμαρτωλοῦ υἱοῦ, τὰ λοιπὰ ἀπόκεινται εἰς τὸν πατέρα.

7. Ὁ πατὴρ πονεῖ τὰ τέκνα του καὶ ἂν τὸν ἔβλαψαν, καὶ ἂν ἀκόμη τὸν ἐπίκραναν. Δὲν ἐπιθυμεῖ τὸ κακόν των. Ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ εἰς τοιαύτην θέσιν περιπεσόντος συγκινεῖ περισσότερον τὴν εὐαίσθητον πατρικὴν καρδίαν καὶ ἀσπάζεται τὸν υἱόν, ὅστις καὶ τὰ χρήματά του ἐδαπάνησε καὶ τὸ ὄνομά του κατήσχυνε, πρὶν οὗτος δυνηθῇ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην. Ἀκούσας δὲ αὐτὸν μετανοοῦντα τὸν ἀναβιβάζει εἰς τὴν προτέραν του θέσιν καὶ ἀναγνωρίζει αὐτὸν υἱόν του.

8. Ὁ ἀδελφὸς δὲν πονεῖ διὰ τὸν ἀδελφὸν ὡς ὁ πατήρ, δὲν εἶναι καλὸς ἀδελφός. Δὲν εἶνε ἄνθρωπος μεγαλόφρων, ἐπιεικής. Νομίζει ὅτι ὅστις κάμνει τὸ καλὸν πρέπει νὰ πληρώνηται, νὰ ἀνταμείβηται, ὅστις κάμνει τὸ κακὸν νὰ καταφρονῆται, νὰ καταδιώκηται, νὰ καταστρέφηται. Εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ ὁ μετανοῶν δὲν εὑρίσκει χάριν. Βεβαίως εἶναι ἴδιον διεφθαρμένων ἀνθρώπων νὰ τιμῶσι τοὺς κακούς, νὰ περιφρονῶσι τοὺς ἐναρέτους. Ἀλλ' τώρα δὲν ἐπρόκειτο περὶ τιμῆς. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς ἑνὸς ἀδελφοῦ του, ὅστις εἶχε παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὤφειλε νὰ ἐξετάσῃ, ἂν ὁ ἀδελφός του θέλει νὰ μένῃ ἀκόμη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακίας ἢ ἀπεφάσισε νὰ διορθωθῇ. Μάλιστα ἔπρεπε νὰ τὸν πλησιάσῃ, νὰ ἐκφράσῃ τὴν λύπην του διὰ τὸν ἀποχωρισμόν του καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ ὡς ἀδελφὸς νὰ διορθωθῇ. Μάλιστα ἔπρεπεν, ἂν ἦτο καλὸς ἀδελφός, ἅμα ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀδελφός του ἐξώκειλε, νὰ μεταβῇ ὡς πρεσβύτερος ποῦ ἦτο εἰς τὴν χώραν τῶν κακῶν καὶ νὰ προσπαθήσῃ τότε νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, εἰς ἣν ἐφέρετο. Ἀλλ' ἀφ' οὗ δὲν ἔκαμεν ἐκεῖνο, δὲν ἔπρεπε καὶ τώρα νὰ φανῇ ἀδιάφορος πρὸς τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἔπειτα οἱ λόγοι του ὅτι τόσα ἔτη ἐργάζεται ὡς τίμιος ἄνθρωπος εἰς τὰ κτήματα τοῦ πατρός του καὶ ὅτι διὰ τοῦτο δὲν τῷ ἐδόθη μία ὑλικὴ ἀμοιβή, ἓν ἐρίφιον, δὲν εἶνε λόγοι ἐναρέτου ἀνθρώπου· διότι ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος πράττει τὸ καλόν, ἀποφεύγει τὸ κακόν, χωρὶς νὰ θέλῃ, χωρὶς νὰ σκέπτεται καμμίαν ἀμοιβήν. Ἀρετή, ἥτις γίνεται διὰ νὰ πληρωθῇ, εἶναι ἡμερομίσθιον ὄχι ἀρετή. Ὁ δίκαιος κάμνει τὸ καλὸν ἵνα ἀρέσῃ εἰς τὴν συνείδησίν του καὶ εἰς τὸν Θεόν. Μάλιστα δὲν ἀπομακρύνεται αὐτῆς καὶ ἂν ἡ μεγαλειτέρα τοῦ κόσμου ἀχαριστία τὸν ἀναμένῃ. Παράδειγμα ἐναρέτου ἀνθρώπου ἔχομεν τὸν Σωκράτην, αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις προβλέπων τὸν θάνατόν του διὰ τὴν νέαν διδασκαλίαν του δὲν ἐδίσταση οὐδεμίαν στιγμὴν νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτήν.

«Κάμε τὸ καλὸ καὶ ῥίξ' το εἰς τὸ γιαλό».

6. Ἡ ὁμιλία ἡ τελευταία τοῦ πατρὸς δεικνύει τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς καταστάσεως αὐτοῦ. Πρὸς τὸν υἱὸν παραπονούμενον ὅτι δὲν τοῦ ἔδωκε τίποτε τοῦ λέγει, ὅτι ὅλα εἶνε ἰδικά του, ὅτι αὐτὸς οὐδὲν δι' ἑαυτὸν κρατεῖ. Ἡ ἐπιθυμία του εἶνε νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα του ἐνάρετα, τιμώμενα παρὰ τοῦ κόσμου καὶ ἀγαπώμενα παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τὰ χρήματα οὐδὲν θεωρεῖ ἀπέναντι τῆς ἀρετῆς. Τοιοῦτον ἄνθρωπον ἦτο ἀδύνατον ὁ Θεὸς νὰ ἀφήσῃ ἀπροστάτευτον. Διὰ τῆς δυστυχίας σωφρονίζει τὸν ἕνα υἱόν του καὶ ἀποδίδει πάλιν εἰς τὰς πατρικὰς ἀγκάλας ἐξηγνισμένον διὰ τῆς μετανοίας, διὰ δὲ τῶν συμβουλῶν τοῦ πατρός του συνετίζει καὶ τὸν ἄλλον καὶ οὕτως ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ πατρὸς βασιλεύει ἡ εὐτυχία, ἡ ὁμόνοια, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Συστηματοποίησις τῆς διδασκαλίας.

1. Κέρδη τοῦ ἁμαρτωλοῦ λῦπαι.
2. Βραχεῖα ἡδονὴ μακρὰν τίκτει λύπην.
3. Κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός.
4. Παρὰ φίλον δολερόν, ἔχει φανερὸν ἐχθρόν.
5. Τῶν ἀχρείων ἡ γιορτή, φεύγει δὲν κρατεῖ πολύ.
6. Τὸ ψωμὶ κινάει τὰ δάκρυα, τὸ ψωμὶ τὰ σταματάει.
7. Τὸ πρῶτον λάθος μάθημα καὶ δάσκαλος διὰ τ' ἄλλα.
8. Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
9. Τὰ 'στερνὰ νικοῦν τὰ πρῶτα καὶ ὅποιον θέλεις σύρε, 'ρώτα.
10. Ζητήσατε τὸν Κύριον καὶ ἐν τῷ εὑρίσκειν αὐτὸν ἐπικαλέσασθε· ἡνίκα ἂν ἐγγίζει ὑμῖν, ἀπολιπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπιστραφήτω ἐπὶ Κύριον, καὶ ἐλεηθήσεται, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀφήσει τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν.

Ἐφαρμογή.

Ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, τὴν ὁποίαν διηγήθη εἰς τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, πρέπει, τέκνα μου νὰ μάθητε 1. τὴν φιλοστοργίαν τῶν γονέων σας, οἱ ὁποῖοι ὑπομένουν, ταλαιπωροῦνται διὰ νὰ σᾶς κάμουν καλοὺς ἀνθρώπους. Σεῖς πρέπει ἀπέναντι τῆς καλωσύνης αὐτῶν νὰ ἦσθε εὐπειθεῖς, νὰ μὴ κάμνετε κανὲν κακόν, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ τοὺς λυπήσῃ· διότι τότε θὰ εἶσθε τέκνα ἀχάριστα καὶ τοιαῦτα τέκνα δὲν ἀγαπᾷ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. 2. μανθάνετε ὅτι ὁ κακὸς δρόμος, ὁ βίος ὁ ἄτιμος, ὁ βίος τοῦ ψεύστου, τοῦ συκοφάντου, τοῦ ὑβριστοῦ, τοῦ ἐπιόρκου φέρει εἰς τὴν δυστυχίαν. Ἡ δὲ δυστυχία εἴτε στέρησις εἶναι, εἴτε ἀσθένεια, εἴτε θάνατος πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς δάκτυλος Θεοῦ νὰ διορθωθῶμεν, νὰ γείνωμεν πάλιν ἄνθρωποι Χριστιανοί. 3. γινόμεθα δὲ τοιοῦτοι διὰ τῆς ματανοίας. Ἀληθὴς μετάνοια εἶνε ὅταν ζητῶμεν νὰ ἐπανορθώσωμεν τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἐπροξενήσαμεν, νὰ ἀποδώσωμεν τὸ κλαπέν, νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν διαβολήν, νὰ ζητήσωμεν συγγώμην παρ' ἐκείνου, πρὸς ὃν ἐπταίσαμεν. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποφασίσωμεν νὰ μὴ περιπέσωμεν πάλιν εἰς τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα. 4. Τὸν μετανοοῦντα πρέπει νὰ συγχωρῶμεν, νὰ λησμονῶμεν τὸν πρότερον βίον του, νὰ μὴ σκεπτώμεθα τί ἦτο, ἀλλὰ τί εἶναι. Ἡ θερμὴ μετάνοια καθαρίζει τὴν ψυχήν, ὡς τὸ θερμὸν λουτρὸν καθαρίζει τὸ σῶμα. 5. Οὐδέποτε πρέπει διὰ τὸ καλὸν ποῦ κάμνομεν νὰ ἀπαιτῶμεν νὰ μᾶς ἀνταμείβῃ ἡ κοινωνία, νὰ μᾶς ἐπαινοῦν αἱ ἐφημερίδες. Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐκτελῶμεν τὸ καθῆκόν μας. Ἂν δὲ ἡ κοινωνία, αἱ ἐφημερίδες δὲν ἐκτελοῦν τὸ ἰδικόν των, τοῦτο εἶναι λυπηρὸν διὰ τὴν κοινωνίαν, διὰ τὰς ἐφημερίδας, ἀλλ' οὐδεὶς λόγος εἶναι νὰ ἀπογοητευώμεθα, νὰ μὴ ἐργαζώμεθα καὶ εἰς τὸ μέλλον μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας. Ἡ ἀρετή, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος δὲν θέλει πληρωμήν, δὲν θέλει μάλιστα οὐδὲ ἔπαινον. Δὲν ὑπάρχει, τέκνον μου, ὡραιότερον ἄλλο θέαμα εἰς τὸν κόσμον ἢ νὰ βλέπῃς τὸν δίκαιον ἀγωνιζόμενον ὡς τὸν καλὸν ναύτην ἐν τρικυμίᾳ τὸν παλαίοντα ἀφόβως πρὸς τὰ κύματα, ἵνα διαπλεύσῃ τὸ πέλαγος καὶ φθάσῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας. Ἡ ἀρετὴ εἰς τὴν ἀρχὴν εἶνε δύσκολος. Ὁ δρόμος εἶναι ἀνωφερής. Ἀλλ' ὁ ἀνωφερὴς καὶ πετρώδης αὐτὸς τόπος φέρει εἰς χώραν, ὅπου αἰωνία βασιλεύει ἀνοιξις, ὅπου αἰωνία ἐπικρατεῖ γαλήνη καὶ ἥσυχος δροσερὰ αὔρα πνέει ζωογονοῦσα καὶ εὐφραίνουσα τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Πρὸς τοιοῦτον βίον πρέπει πᾶς Χριστιανὸς νὰ ἑτοιμασθῇ, ὅστις εἶναι καὶ παρὰ τοῖς συγχρόνοις ἐπαινετὸς καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις παράδειγμα μιμήσεως.

Ὁ Θεὸς ἂς ἐνισχύῃ ἡμᾶς νὰ γίνωμεν ἄνθρωποι ἀγαθοί, τὸ δὲ παράδειγμα τοῦ ἀσώτου υἱοῦ ἂς χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς μάθημα κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ἥτις φέρει εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ εἰς τὴν ἀδοξίαν.

ΠΕΡΙ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Σεβαστέ μοι διδάσκαλε

Τὸν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 33 φύλλῳ τῆς φίλης Ἐκπαιδεύσεως προτεινόμενον παρ' ἡμῖν νέον Διοικητικὸν ὀργανισμὸν τῶν σχολείων ἅπαντες οἱ τῆς περιφερείας διδάσκαλοι μετὰ προσοχῆς ἀνέγνωμεν, καὶ πάντα τὰ προτεινόμενα μέτρα εὕρομεν ἄριστα πρὸς περιστολὴν τῶν προσγινομένων ἀδικημάτων τοῖς διδασκάλοις, ἐξ ὧν προέρχεται καὶ ἡ σημερινὴ οὐχὶ εὐάρεστος πρόοδος τῶν σχολείων. Πρὸ ἑνὸς ὅμως ἔστημεν ἄναυδοι καὶ κεχηνότες· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ἐν τῷ τρίτῳ ὅρῳ ἀναφερόμενον, ὅτι δηλ. οἱ δημοδιδάσκαλοι θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῆς κοινότητος καὶ θὰ συμβάλλωνται δι' ὅρων κλπ. ὅπερ πάντες ἐθεωρήσαμεν καὶ θεωροῦμεν ὡς λίαν ἀσύμφορον ἅμα δὲ καὶ ἐπιβλαβέστατον καὶ λίαν ἐξευτελιστικὸν διὰ τὸν Δημοδ. κόσμον. Ἴσως προτείνοντες τοῦτο ἔχετε ὑπ' ὄψιν Σας κοινότητας ἀνεπτυγμένας, κοινότητας διακρινούσας τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν τοῦ ἀπατηλοῦ καὶ δολίου καὶ ἐκτιμώσας τὸ εὐσυνείδητον καὶ ἀξιοπρεπὲς τοῦ χαμερποῦς καὶ κολακευτικοῦ, ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ νομίζω ὅτι ἠπατήθητε εἰς τὰς σκέψεις Σας.

Ὁ Ἑλλ. λαός, ὡς ἔχει σήμερον, κρινόμενος ἐκ τοῦ πλείστου μέρους, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κάμῃ διάκρισιν τῶν προρηθέντων καὶ δι' ἄλλους μὲν πολλοὺς λόγους, ἰδίως δὲ ἕνεκα τῶν κομματικῶν διαιρέσεων, αἵτινες κατέστρεψαν τὰς σχέσεις τῶν ἀτόμων καὶ διέσεισαν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν καὶ σύμπραξιν τῶν ἀτόμων ἑκάστης κοι-

νότητος, ὥστε περὶ οὐδενὸς σχεδὸν πράγματος κοινοτικοῦ μένουσι σύμφωνοι. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῶν λόγων μου ἀρκεῖ ἓν μόνον γεγονός, ἵνα τρανότατα πιστοποιηθῇ ἡ ἐντελὴς ἔκλυσις τῶν σχέσεων τῶν ἀτόμων τῶν κοινοτήτων. Θεωρεῖται θαῦμα θαυμάτων τὸ νὰ συμφωνήσῃ κοινότης τις εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀγροφυλάκων, καθ' ὅσον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνουσι φιλονεικίαι, αἵτινες ἐπικυροῦνται καὶ δι' αἵματος καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργείου φθάνουσι διὰ προσφυγῶν, ἵνα νικήσωσι τοὺς ἐναντίους καὶ διορίσωσι τοὺς εὐνοουμένους των. Ὁ δὲ ἀμφιβάλλων, ἂς μεταβῇ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ἵνα πληροφορηθῇ ὅτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν λέγομεν.

Ἀφοῦ λοιπὸν διὰ τοὺς ἀγροφύλακας γίνεται τόσος καὶ τόσος θόρυβος ἐπιτρέπεται νὰ ἔχωμεν κἂν πεποίθησιν ὅτι θὰ ὁμονοήσωμεν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν διδασκάλων ; Ἐγὼ τοὐλάχιστον τὸ θεωρῶ ἐντελῶς ἀδύνατον.

Τούτων οὕτως ἐχόντων μὰ τὴν ἀλήθειαν κατὰ τὴν γνώμην μου, λίαν τολμηρὰ ἅμα καὶ κατάστρεπτικὴ διά τε τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τοὺς διδασκάλους θὰ ἦτο ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ μέτρου τούτου, καὶ μάλιστα ὑπὸ ὅρους περιλαμβανομένους ἐν τῷ συμφωνητικῷ τῶν συμβαλλομένων, οἵτινες οὐχὶ σπανίως θὰ φθάσωσι καὶ μέχρι τῶν δικαστηρίων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διὰ τὰς τυχὸν παραβάσεις τῶν ὅρων διχογνωμιῶν.

Ἐάν ποτε συμβῇ τοῦτο, νομίζω ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀκεραίων καὶ ἀξιοπρεπῶν δημοδ. θὰ συμβληθῇ μὲ τὸν ὄχλον τῶν κοινοτήτων, ἀλλ' ἕκαστος θὰ τραπῇ πρὸς ἄλλο μᾶλλον ἐλεύθερον καὶ βιοποριστικὸν ἔργον, καὶ τότε μακάριοι οἱ κόλακες, οἱ εὐτελεῖς καὶ χαμερπεῖς οἱ δυνάμενοι νὰ ἐκλιπαρῶσι τὸν ἱερέα, τὸν εἰδικὸν πάρεδρον καὶ τὸν κομματαρχίσκον ἑκάστης κοινότητος, διότι αὐτοὶ βεβαίως θὰ κληρονομήσωσι τὸ διδασκαλικὸν ἔργον ἐν τῷ Ἑλλ. βασιλείῳ, καθ' ὅσον οὐδεὶς δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν παντοδυναμίαν τῶν ἄνω προσώπων ἐν ἑκάστῃ κοινότητι.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἀληθεῦον τὸ ῥητὸν (οὐδὲν καλὸν ἀμιγὲς κακοῦ), καθ' ὅσον ἐνῷ ἅπαντα τὰ προτεινόμενά εἰσιν ἄριστα, τὸ ἄνω παρατηρηθὲν νομίζω ὅτι εἶναι τόσον ὀλέθριον, ὥστε ἐκμηδενίζει ἅπαντα τὰ λοιπά. Ὅθεν ὑμεῖς, ὁ ὁποῖος ἀφωσιώθητε ἰδιαιτέρως εἰς τὰ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως δέον νὰ ἐρευνήσητε καὶ νὰ ἐξεύρητε ἄλλο μέτρον πρὸς ἀντικατάστασιν τούτου ἐξασφαλίζον κάλλιον τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν διδασκάλων.

Μετὰ πλείστου σεβασμοῦ
ὁ μαθητής σας
Ι. Α.

Σ. Ε. Ὁ Ἀρχιμήδης εἶπε «Δός μοι πᾷ στῶ καὶ τὰν γᾶν κινήσω» καὶ ἡμεῖς λέγομεν «δός ἡμῖν ἀνθρώπους ἐνδιαφερομένους πράγματι διὰ τὰ δημοτ. σχολεῖα καὶ σᾶς ὑπισχνούμεθα αὐτῶν τὴν διόρθωσιν. Ἀπό τινων ἐτῶν ἐθεωρήθη ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον τῆς παιδείας ἢ μᾶλλον ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων θὰ ἦτο τὸ «πᾷ στῶ» τοῦ Ἀρχιμήδους καὶ ἐξηρτήθη παρ' αὐτοῦ ὄχι μόνον ἡ ὅλη τῶν σχολείων διοίκησις, ἀλλὰ καὶ ὁ προσδιορισμὸς ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τῆς διδακτέας ὕλης καὶ αὐτὴ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων, ἥτις π. χ. ἐν τῇ πρώτῃ ἀναγνώσει δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ἄλλη ἢ τοῦ Γερμανοῦ K.Vogel (ὅρα προκήρυξιν νεωτάτην διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων)· καὶ ὅμως μὲ ὅλην αὐτὴν τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἐξουσίας τί βλέπομεν; Νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸ σκυλὶ τὸν αὐθέντην του κατὰ τὴν παροιμίαν, αἱ κοινότητες νὰ πληρώνουν χρήματα διὰ μισθοὺς διδασκάλων καὶ διδασκάλους νὰ μὴ ἔχουν, οἱ δὲ δημοδιδάσκαλοι «ὡς πουλιὰ κυνηγημένα ἀφήνουν ἔρημη τὴ φωλιὰ καὶ φεύγουνε 'σ τὰ ξένα». Οὐδὲ εἶδε ἡ Ἑλλὰς αὐθαιρετώτερα καὶ ἀσυνειδητότερα ὄχι πλέον ἔργα ἀλλ' ὄργια διαπραττόμενα ἐν τοῖς ἑαυτῆς σχολείοις τῆς ἐπαράτου ἐποχῆς τῆς συγκεντρώσεως τῆς ἐξουσίας ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας. Τὰ γεγονότα ταῦτα πείθουσι πάντα ὅτι τὴν τύχην τῶν σχολείων δὲν πρέπει οὐδαμῶς νὰ ἐξαρτήσωμεν ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἀλλ' ἐξ ἄλλων προσώπων ἐχόντων ἄμεσον συμφέρον καὶ ἐνδιαφέρον εἰς τὴν καλὴν καὶ τακτικὴν καὶ ἀδιάκοπον ἐργασίαν τῶν σχολείων. Τοιαῦτα δὲ πρόσωπα εἶναι ἀναμφιβόλως οἱ γονεῖς τῶν μηθητῶν, ὧν τὴν στοργὴν πρὸς τὰ τέκνα των ἐνεχάραξεν αὐτὴ ἡ φύσις βαθέως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῶμεν αὐτοὺς ἐν γνώσει κακουργοῦντας πρὸς τὰ τέκνα των αὐτά. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐνόμισα ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῶν γονέων εἰς τὴν διοίκησιν τῶν σχολείων θὰ συνετέλει εἰς τὴν εὐόδωσιν αὐτῶν. Δὲν παραδέχομαι δὲ οὐδαμῶς ὡς ἀληθὲς ὅτι οἱ γονεῖς φατριάζοντες θὰ ἐκλέγωσι τὸν χειρότερον διδάσκαλον. Ἀλλ' ἂν εὑρεθῶσι καὶ τοιοῦτοι γονεῖς, θὰ σωφρονισθῶσι ταχέως ἐκ τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας, εἰς ἣν θὰ ὑποβληθῶσι. Ἀλλ' ἐν πάντως θὰ κερδίσωμεν ἐκ τοῦ νέου διοργανισμοῦ τῶν σχολείων, οἷον προτείνει ἡ Ἐκπαίδευσις, ὅτι θὰ παύσῃ ὁ νομαδικὸς βίος τῶν δημοδιδασκάλων καὶ θὰ ἐγκατασταθῇ ἡ δυστυχὴς αὐτὴ τάξις τῆς κοινωνίας μονίμως ἐπί τινα χρόνον εἰς ἕνα τόπον, θὰ ἀπαλλαγῇ δὲ τῆς διαρκοῦς ἀβεβαιότητος περὶ τῆς αὔριον, ἥτις περισπᾷ αὐτοὺς καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ κατορθώσωσιν ἐν τῷ σχολείῳ οὐδὲν γενναῖον. Ἔπειτα δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῇ ὁ ἐπιστέλλων, ὁ κάλλιστος οὗτος διδάσκαλος καὶ ἀγαπητὸς ἐμοῦ σφόδρα μαθητής, ὅτι οἱ ἐκλεγόμενοι διδάσκαλοι θὰ ἔχωσι πάντες τὸ ἑαυτοῦ πτυχίον ἕκαστος καὶ ὅτι τοιούτους διδασκάλους μόνον ἐπιτρέπεται εἰς τὰς κοινότητας νὰ ἐκλέγωσιν. Ἔπειτα δὲν παρατηρεῖτε εἰς τὴν γείτονα ἐπικράτειαν, ἔνθα ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῶν αὐτοδιοικουμένων κοινοτήτων, ὅτι ἐκεῖ ἔχουσι τὰ τῶν σχολείων ἀ-

συγκρίτως καλλίτερον ἢ παρ' ἡμῖν ; Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ποσῶς ὅτι τοιοῦτος διοργανισμὸς ἀποκεντρωτικὸς παρ' ἡμῖν θὰ εὐδοκιμήσῃ μεγάλως, ἐὰν μάλιστα εἰσαχθῇ ὁ θεσμὸς τῶν μονίμων ἐπιθεωρητῶν, ἄνευ τοῦ ὁποίου οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἔχωμεν κανονικῶς λειτουργοῦσαν ἐκπαίδευσιν. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ἡ διεξαγωγὴ ἐν ταῖς λεπτομερείαις τοῦ νέου διοργανισμοῦ τῶν σχολείων πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τοὺς σκοπέλους τοὺς ὑπάρχοντας ὄντως καὶ ἐν τῇ ἀποκεντρώσει τῶν σχολείων καὶ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ζητηθῶσι καὶ τὰ φῶτα τῶν πεπειραμένων καὶ εὐφυῶν δημοδιδασκάλων, ἀλλ' ἡ ἰδέα νὰ παύσῃ ἡ διεύθυνσις χιλιάδων σχολείων ἐξ ἑνὸς μόνου ἀνδρὸς γινομένη, ὅστις πολλάκις ἀγνοῶν τὰ πρόσωπα, ἀγνοῶν τὰ πράγματα περιπίπτει εἰς ἀσυγχώρητα σφάλματα, παραλύοντα πᾶσαν τῶν σχολείων πρόοδον, εἶναι ἰδέα, ἣν πρέπει μετ' ἐνθουσιασμοῦ πάντες οἱ διδάσκαλοι νὰ ἐνστερνισθῶσι· διότι πρώτιστον πάντων ἀποβλέπει εἰς τὸ ἠθικὸν καὶ ὑλικὸν αὐτῶν συμφέρον.

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ὁ κ. Λύρας ἐκ Ναυπλίου κάμνει παρατηρήσεις εἰς τὰς σκέψεις ἡμῶν περὶ ὑπάρξεως κοινοτικοῦ ταμείου δι' ἕκαστον σχολεῖον πρὸς πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ τῶν διδασκάλων, ὅπερ ταμεῖον δύναται νὰ εὑρίσκηται ἢ ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου ἢ καὶ ἐν ἑκάστῃ κοινότητι. Φοβεῖται μήπως τὸ ταμεῖον τοῦτο εὑρισκόμενον εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ἄρχοντος κατασταθῇ μέσον ἐξευτελισμοῦ καὶ πιέσεως τῶν διδασκάλων. Ὑπενθυμίζει ὅτι ἄλλοτε οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων ἐπληρώνοντο ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸ δημοτικὸν ταμεῖον καὶ ὅτι τοσαῦται δυσχέρειαι παρενεβάλλοντο, ὥστε ἐθεωρήθη εὐεργετικὸν ὅτι ἀνέλαβε νὰ προκαταβάλλῃ τοὺς μισθοὺς αὐτῶν τὸ δημόσιον, καὶ νὰ πληρώνῃ αὐτὸ τοὺς δημοδιδασκάλους. Αὐτὰ πάντα εἶναι ὀρθὰ καὶ ἀπορίας ἄξιον θὰ ἦτο, ἐὰν δὲν συνέβαινον.

Ἡ φορολογία τότε ἦτο μικρά, οἱ πόροι τῶν δήμων λίαν πενιχροί, καὶ αἱ πρόσοδοι πρὸς διοίκησιν τοῦ δήμου περιωρισμέναι, ἡ δὲ ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα τοῦ λαοῦ καὶ ἡ μέριμνα τῶν ἀρχόντων πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας εὑρίσκετο ἀκόμη ἐν τοῖς σπαργάνοις, ὥστε δὲν ἐθεωρεῖτο ἄτοπον νὰ περιμένῃ ὁ διδάσκαλος καὶ ἐπὶ ἕνα καὶ δύω ἢ καὶ περισσοτέρους μῆνας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔτη, ἵνα λάβῃ τὸν μισθόν του ἐκ τοῦ ἀπόρου δημοτικοῦ ταμείου, ὅπερ ἐζήτει νὰ θεραπεύσῃ ἄλλας ἀνάγκας τοῦ δήμου μᾶλλον θεωρουμένας κατεπειγούσας. Καὶ τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῇ ἐκεῖνον, ἐὰν φέρωμεν πάλιν εἰς τὴν ζωὴν τὸν αὐτὸν σκοτεινὸν θεσμόν. Ἡμεῖς ὅμως ἔχομεν ἄλλο εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν. Θέλομεν νὰ ὑπάρχῃ δι' ἕκαστον σχολεῖον εἰδικὸν ταμεῖον ἔχον προσδιωρισμένας προσόδους πρὸς συντήρησιν τοῦ σχολείου, αἵτινες πρὸς αὐτὸν μόνον τὸν σκοπὸν καὶ πρὸς οὐδένα ἄλλον πρέπει νὰ δαπανῶνται. Διότι τότε μόνον δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ τοῦ σχολείου ἡ ἀπρόσκοπτος λειτουργία καὶ ἡ ἔγκαιρος τοῦ μισθοῦ τοῦ διδασκάλου πληρωμή. Πῶς δὲ τὸ ταμεῖον τοῦτο θὰ διοικῆται, παρά τίνων θὰ εἰσπράττωνται οἱ φόροι οἱ εἰδικοί, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν λειτουργείαν τὴν κανονικὴν τοῦ ταμείου, ταῦτα πάντα εἶναι λεπτομέρειαι, αἵτινες δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ὁρισθῶσι.

Ὥστε δὲν βλέπω διατί τὸ σύστημα τοῦτο δὲν πλεονεκτεῖ τοῦ ἰσχύοντος συστήματος, ὅπερ οὐ μόνον δὲν εὐνοεῖ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν σχολείων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν τῶν διδασκάλων παρεμβάλλει ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του τῆς συγκεντρωτικῆς πολλὰ προσκόμματα, δι' ὃ δικαίως παραπονοῦνται πάντες οἱ διδάσκαλοι. Νομίζομεν ὅτι πάντες οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες δὲν ἀρέσκονται νὰ ἔχωσιν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των δεσπότας περιφρονοῦντας αὐτούς, προθύμως πρέπει νὰ ἀσπασθῶσι τὸ σύστημα τὸ ἡμέτερον τῆς διοικήσεως τῶν σχολείων καὶ νὰ ἐργασθῶσι νὰ ἐφαρμοσθῶσι πάντα τὰ μέτρα τὰ συναφῆ, ἵνα σωθῶσι ἐκ τοῦ φοβεροῦ κλύδωνος, ὅστις δὲν ἀφίνει αὐτοῖς ἡσυχίαν νὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς ἀνατροφῆς καὶ οὐ τὰ ἀποτελέσματα βλέπομεν πάντες ἐν τῇ φοβερᾷ τῶν σχολείων ἐκλύσει.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ὁ Διοργανισμὸς τοῦ ἀδιαιρέτου δημοτικοῦ σχολείου μετὰ προγράμματος ἀναλυτικοῦ καὶ ὡρολογίου πρὸς χρῆσιν τῶν δημοδιδασκάλων ὑπὸ Π. Π. Οἰκονόμου, ἐν Ἀθήναις 1893.

Ἤδη ἐξῆλθε τῶν πιεστηρίων χρησιμώτατον καὶ ἀναγκαιότατον εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους ἔργον, οὗ ἡ ἔλλειψις εἶχεν εἰς πάντας γίνῃ ἐπαισθητή. Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου ἔπρεπε πρώτιστα πάντων νὰ διατυπωθῇ ὁ μηχανισμὸς τῆς λειτουργίας τοῦ νέου σχολείου, ἄνευ τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἀπολύτως ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἐν τοῖς σχολείοις τοῖς ἔχουσιν ἕνα μόνον διδάσκαλον. Ὁ μηχανισμὸς οὗτος δὲν εἶναι εὔκολος καὶ ἀπορίας ἄξιον πῶς δὲν ἐλήφθη ἐγκαίρως πρόνοια παρὰ τῆς ἀνωτάτης σχολικῆς ἀρχῆς πρὸς καταρτισμὸν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων τούτων εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν σχολείων. Τί δὲ γίνεται ἐν τοῖς ἀδιαιρέτοις σχολείοις, ἔνθα λείπει ἡ ὀρθὴ τῶν μαθημάτων κατὰ τὰς τάξεις κατανομὴ καὶ ἡ προσήκουσα μαθητῶν καὶ διδασκάλου ἀποσχόλησις, πάντες γινώσκουσι καὶ πάντες θλίβονται διὰ τοῦτο. Νομίζομεν ὅτι τὸ παρὸν σύγγραμμα ἔρχεται ἐγκαίρως νὰ προλάβῃ περαιτέρω τῶν πραγμάτων σύγχυσιν καὶ θὰ εἶναι παρ' ἁπάντων τῶν δημοδιδα-

σκάλων εὐπρόσδεκτον ὡς ὁδηγὸς ἀσφαλὴς ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῆς ποικίλης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἐργασίας. Ἡ τιμὴ τοῦ ἔργου ὡρίσθη εἰς δραχ. 1,50.

* * *

Ἐπίσκεψις εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον τῆς κ. Ἀσπασίας Σκορδέλη. Τὸ παρθεναγωγεῖον τοῦτο, τὸ παρέχον πλήρη ἐγκύκλιον μόρφωσιν εἰς τὰς νεάνιδας λειτουργεῖ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστημονικῆς παιδαγωγικῆς καὶ δικαίως ἐπισπᾷ τὴν προσοχὴν τῆς κοινωνίας ὡς καὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἐπισκεφθέντες τοῦτο ὀφείλομεν μετ' ἐπαίνων νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ ἐπιστημονικὸν πνεῦμα, ὅπερ διήκει καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν μαθητριῶν. Ἡ κ. διευθύντρια τοῦ σχολείου ἔχουσα τὴν εὐτυχίαν νὰ ἔχῃ συναντιλήπτορα τοῦ ἔργου τὸν ἑαυτῆς πατέρα, ὅστις κατέχει ἐπίζηλον θέσιν ἐν τοῖς συγχρόνοις παιδαγωγικοῖς τῆς Ἑλλάδος ποιεῖται ἐπιτυχῆ ἐκλογὴν τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν καὶ κατορθώνει νὰ βασιλεύῃ ἐν τῷ σχολείῳ ὁμοιόμορφον πνεῦμα διδασκαλίας ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων μέχρι τῶν ἀνωτέρων. Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ τούτῳ δὲν βλέπει τις μηχανισμὸν καὶ ἀποστήθισιν καὶ ταλαιπωρίαν ἄσκοπον τῶν μαθητριῶν πρὸς τὸ θεαθῆναι, ἀλλὰ σκόπιμον καὶ πρακτικὴν ἐργασίαν. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ κοράσια ἀγαπῶσι τὸ σχολεῖον· διότι αἰσθάνονται τὴν πνευματικὴν αὐτῶν δύναμιν αὐξανομένην πράγματι. Ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ πρέπει νὰ ἐξάρωμεν ἰδίᾳ, εἶναι τὸ οἰκογενειακὸν πνεῦμα, ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῷ σχολείῳ. Τὰ κοράσια αἰσθάνονται ἑαυτὰ ἐνταῦθα ὡς ζῶντα ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν ἑστίᾳ καὶ διατηροῦσι τὴν φαιδρότητα καὶ χαρὰν αὐτῶν, ὅπερ εἶναι τὸ στοιχεῖον τῆς ζωῆς καὶ εὐδαιμονίας τῆς γυναικὸς. Ἡ δὲ ἐπίδοσις εἰς τὰ χειροτεχνήματα παρουσιάζει τι θαυμαστόν.

* * *

Παιδαγωγεῖον ἐν Ἀθήναις Β. Βουλγάρεως. Ὁ κ. Β. Βούλγαρις εἰδικῶς περὶ τὰ παιδαγωγικὰ ἐν Ἑλβετίᾳ, τῇ πατρίδι τοῦ Πασταλότση. σπουδάσας, διατηρεῖ ἀπὸ 15 ἐτῶν ἐκπαιδευτήριον τῶν ἀρρένων ἐν Ἀθήναις, οὗ ἐπαινεῖται καὶ ὁ διοργανισμὸς καὶ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνατροφῆς τὸ διῆκον δι' αὐτοῦ. Περὶ πάντων τούτων ἐπιφυλαττόμεθα νὰ γράψωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν, ἀφ' οὗ σχηματίσωμεν τοιαύτην ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἐν αὐτῷ γινομένων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος κατὰ καθῆκον λέγομεν τί εἴδομεν κατὰ τὴν δημοσίαν ἐξέτασιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, εἰς ἣν παρέστημεν καὶ ἡμεῖς. Ἐν πρώτοις ἐξαίρομεν τὸ πνεῦμα τῆς χαρᾶς καὶ φαιδρότητος, ὅπερ ἐκόσμει καὶ μαθητὰς καὶ διδάσκαλον. Δεύτερον τὰ μαθήματα, ἃ ἦσαν προσηρμοσμένα εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν μαθητῶν. Ἀγυρτικαὶ ἐπιδείξεις δὲν εἶχον ἐνταῦθα χώραν. Οἱ μαθηταὶ ἀπέδιδον τὰ διδαχθέντα, ἃ εἶχον γίνῃ αὐτῶν ἴδιον κτῆμα. Ἰδίᾳ δὲ ἤρεσεν ἡμῖν τὸ ἀναπτυσσόμεν πατριωτικὸν αὐτῶν φρόνημα. Ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου καλεῖται Παναγ. Καλλίερος ἐκ Πάρου, εἰς ὃν εἴδομεν, ὅπερ σπανιώτατα βλέπομεν, νὰ εἶναι ἔνθους τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου λάτρις ζῶν καὶ ἀποθνήσκων ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διδασκάλου τούτου βλέπομεν ὅτι δὲν γεννῶνται μόνον οἱ ποιηταὶ ἀλλὰ καὶ οἱ διδάσκαλοι. Ἡ τιμὴ τῆς ἐκλογῆς καλῶν διδασκάλων ἀνήκει βεβαίως εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ σχολείου, δίκαιον ὅμως εἶναι νὰ ἀναφέρωμεν μετ' ἐπαίνων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κ. Καλλιέρου.

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως οἱ ἀλλάσσοντες διαμονὴν νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγκαίρως τὴν διεύθυνσιν, ἵνα ἀποστέλληται τὸ φύλλον εἰς τὴν νέαν διαμονὴν πρὸς πρόληψιν ἀπωλείας ἢ καθυστερήσεως τοῦ φύλλου, ὅπερ δίκαιον εἶναι νὰ μὴ εὐθύνῃ τὴν διεύθυνσιν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καθιστῶμεν εἰς τοὺς κκ. συνδρομητὰς γνωστὸν ὅτι τὸ περιοδικὸν κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, ὅπερ ἤρξατο ἀπὸ τοῦ Μαΐου, ἐστάλη μόνον εἰς τοὺς πληρώσαντας κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος· διότι ἐνομίσαμεν ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον, ἀφ' οὗ δυστυχῶς ὑπῆρξαν διδάσκαλοι, οἵτινες οὔτε ἐπλήρωσαν οὔτε τοὐλάχιστον ἀπέστειλαν ἡμῖν δήλωσιν ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ πληρώσωσι, νὰ ἐπιβαλλώμεθα εἰς δαπάνας ἀποστέλλοντες αὐτοῖς τὸ φύλλον. Καὶ διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τοὺς τακτικοὺς τοῦ φύλλου συνδρομητάς, οἵτινες εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶσι τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἔργου ἡμῶν, νὰ ἐργασθῶσι πρὸς διάδοσιν τῆς «Ἐκπαιδεύσεως». Ὡς βλέπουσιν οἱ ἀναγνῶσται τὸ ἔργον τοῦτο ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ τοῦ καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐφημέρων φύλλων, ἅτινα ἔρχονται μὲ ὑποσχέσεις, μὲ μεγαλουργὰ σχέδια, μὲ μεταρρυθμίσεις, μὲ αὐξήσεις τῶν ἀγαθῶν, μὲ ἐλαττώσεις τῶν κακῶν καὶ παρέρχονται τὴν αὐτὴν στιγμὴν οὐδὲν ἴχνος αὐτῶν ὄπισθεν καταλείποντα ἢ τὴν λυπηρὰν ἀνάμνησιν τῆς ἀπωλείας τῆς συνδρομῆς. Ἡμεῖς φροντίζομεν τὸ περιοδικὸν νὰ καταστήσωμεν ἀπαραίτητον σύμβουλον τῶν δημοδιδασκάλων καὶ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦμεν παρ' αὐτῶν νὰ ἐργασθῶσι πρὸς διαφώτισιν καὶ ἄλλων διδασκάλων, ἵνα ἀναγινώσκωσι καὶ ὠφελῶνται ἐκ τῆς «Ἐκπαιδεύσεως». Τὸ σύγγραμμα ἀντιπροσωπεύει τὰς ὑγιεστέρας παιδαγωγικὰς ἀρχάς, νομίζομεν δὲ ὅτι πᾶς διδάσκαλος τιμᾷ ἑαυτὸν γινόμενος ὀπαδὸς τῶν ἀρχῶν τούτων.

Διδάσκαλος τῆς Γερμανικῆς παιδαγωγικῆς ζητεῖ θέσιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Πληροφορίαι πλείονες παρὰ τῇ Διευθύνσει τοῦ φύλλου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 3093—1893